

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Κωστής Ουγγρίνης - Μαριάνθη Λιάπη*

*Ο Κ. Ουγγρίνης και η Μ. Λιάπη βραβεύτηκαν πρόσφατα στον ευρωπαϊκό διαγωνισμό αρχιτεκτονικής «Europe 40 under 40»

«Όχι» σε λύσεις τύπου copy-paste στην αρχιτεκτονική

■ της Αλεξάνδρας Γούτα

Η μαγεία της Θεσσαλονίκης σήμερα είναι νοσταλγική. Κατά τη γνώμη μας η πόλη πρέπει να αποκτήσει μια σύγχρονη μαγεία, όπως η Βαρκελώνη [...] Αυτό που λείπει κατά τη γνώμη μας είναι η συλλογικότητα, καθώς και η ενεργοποίηση των πολιτών με τη βοήθεια αρχιτεκτόνων [...]. Θεωρούμε επίσης αναγκαίο να αλλάξει ο ΓΟΚ που καθοδηγεί σε λύσεις τύπου copy-paste

Πιστεύουμε ότι ένας μεγάλος αριθμός συναδέλφων έχει εξετάσει το σενάριο για ένα έργο-σύμβολο στη Θεσσαλονίκη. Εμείς θα σχεδιάζαμε κάτι που θα ήταν φτιαγμένο να κατανεμηθεί σε τμήματα που θα απλωνόταν σε όλη την πόλη. Κάτι μεγάλο σε έκταση αλλά μικρό σε κατασκευή [...] που θα αλλάζει θέση και μορφή συνεχώς

Στο μέλλον πιστεύουμε ότι θα έχουμε πιο ευέλικτα δομικά συστήματα, ελαφρύτερα και ανθεκτικότερα, καθώς και επικαλύψεις κτιρίων από σύνθετα υλικά τα οποία πέρα από το αισθητικό ενδιαφέρον θα συνδυάζουν υψηλές επιδόσεις μόνωσης και ενεργειακής απόδοσης σε μικρό πλάτος

Ο Κωστής Ουγγρίνης και η Μαριάνθη Λιάπη δημιούργησαν ένα έργο που αμφισβητεί την ορθότητα της φράσης «μετακινώντας σαν τοίχος». Έναν χώρο όπου οι τοίχοι μετακινούνται και δημιουργούνται πτυσσόμενες τάξεις, ενώ τα παράθυρα σκοτεινιάζουν ή γίνονται ξανά διαφανή ανάλογα με τις ανάγκες των χρηστών του χώρου. Έναν χώρο που εμπνέει τη δημιουργικότητα των καλύτερων «πρεσβευτών» της: των μικρών παιδιών. Πρόκειται για την επέκταση των χώρων του «Ασύλου του Παιδιού» στην Πυλαία Θεσσαλονίκης. Για το συγκεκριμένο project, οι δύο αρχιτέκτονες κέρδισαν πρόσφατα μια θέση στο «top-40» των νέων Ευρωπαίων συναδέλφων τους, με βάση τουλάχιστον τα αποτελέσματα του διαγωνισμού «Europe 40 under 40», του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και Αστικών Σπουδών.

Οι δύο νέοι, γονείς ενός μικρού κοριτσιού, μιλούσαν στο «Τ». Μιλούν για τις πόλεις του μέλλοντος και για την αρχιτεκτονική σε «αυταρχικά» καθεστάτα. Μιλούν για το είδος της αρχιτεκτονικής που ακριβοπληρώνεται, για τα νέα κατασκευαστικά υλικά, για τη σχέση του... Δαρβίνου με τη σύγχρονη αρχιτεκτονική, αλλά και για τη νοσταλγική μαγεία της Θεσσαλονίκης. Περιγράφουν δε, τι θα δημιουργούσαν, αν τούτος γινόταν παραγγελία για ένα έργο-σύμβολο στη Θεσσαλονίκη...

■ -Κατά την άποψή σας, τι λείπει (ή τι περισσεύει) από τη Θεσσαλονίκη σε αρχιτεκτονικό επίπεδο, ώστε η πόλη να βελτιώσει κάπως την -κατά γενική ομολογία- όχι και τόσο θετική εικόνα της;

Η μαγεία της Θεσσαλονίκης σήμερα είναι νοσταλγική. Κατά τη γνώμη μας η πόλη πρέπει να αποκτήσει μια σύγχρονη μαγεία, όπως η Βαρκελώνη. Πιστεύουμε δε πως η μαγεία θα έρθει με πολλές μικρές μελέτες σύγχρονης άποψης μέσα από μια συλλογική αντιμετώπιση και όχι με μεμονωμένες επενδύσεις σε μεγάλα ονόματα. Αυτό που λείπει κατά τη γνώμη μας είναι η συλλογικότητα καθώς και η ενεργοποίηση των πολιτών με τη βοήθεια αρχιτεκτόνων, γεγονός που σχετίζεται με την προαναφερθείσα «εκπαίδευση» του κόσμου στη σύγχρονη αρχιτεκτονική. Θεωρούμε επίσης αναγκαίο να αλλάξει ο ΓΟΚ που καθοδηγεί σε λύσεις τύπου copy-paste, και να δωθεί ιδιαίτερη προσοχή στους επιμέρους ελέγχους τόσο σε σχέση με τα μετρικά στοιχεία μιας κατασκευής όσο και με τα αισθητικά (π.χ. όγκοι και υλικά). Τέλος, πολύ σημαντικό είναι ο δημόσιος χώρος να «επικοινωνεί» την επιρροή του στον κόσμο πίσω στους σχεδιαστές ώστε να βρίσκεται σε μια κατάσταση συνεχούς προσαρμογής και έτσι να είναι αποδοτικότερος και αισθητικά πιο ενδιαφέρων.

■ -Χρειάζεται η Θεσσαλονίκη έργα-σύμβολα; Έχετε σκεφτεί ποτέ, τι θα σχεδιάζατε, αν σας

γινόταν παραγγελία για ένα τέτοιο έργο; Γενικά, ποια θα ήταν -επαγγελματικά- για εσάς η μεγαλύτερη πρόκληση σήμερα;

Ένα έργο-σύμβολο θα πρέπει κατά τη γνώμη μας να επιδεικνύει καινοτομία, να ενισχύει τον επικοινωνιακό παράγοντα σε κάθε επίπεδο, να έχει τη δυνατότητα να μετουσιωθεί σε τόπο και τέλος να έχει κοινωνική λειτουργία για να συνεχίσει να είναι χρήσιμο. Με την επανεμφάνιση της έννοιας της πόλης-κράτους στον παγκόσμιο χάρτη τα έργα αυτά αναδείχτηκαν σε σημαντικό παράγοντα στη σημερινή θεωρία για την αναβάθμιση των πόλεων, ειδικά σε σχέση με τον τουρισμό και γενικότερα με την οικονομία.

Πιστεύουμε ότι ένας μεγάλος αριθμός συναδέλφων έχει εξετάσει το σενάριο για ένα έργο-σύμβολο στη Θεσσαλονίκη. Εμείς θα σχεδιάζαμε κάτι που θα ήταν φτιαγμένο να κατανεμηθεί σε τμήματα που θα απλωνόταν σε όλη την πόλη. Κάτι μεγάλο σε έκταση αλλά μικρό σε κατασκευή - ένα δίκτυο συνοχής της πόλης με το οποίο οι κάτοικοι θα έχουν τη δυνατότητα να βλέπουν την πόλη ταυτόχρονα σε real-time και να επικοινωνούν με άλλους στο δημόσιο χώρο. Κάτι που θα αλλάζει θέση και μορφή συνεχώς ώστε να ενσωματώνεται και να εξυπηρετεί αστικές και άλλες ανάγκες με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

■ -Τα έργα-σύμβολα είναι συνήθως ακριβοπληρωμένα και για αυτό προκαλούν έντονο αντίλογο στις κοινωνίες, σχετικά με τη σκοπιμότητα τόσο ακριβών παρεμβάσεων (στην Ελλάδα, σχετικά πρόσφατη ακόμη είναι η υπόθεση Καλατράβα το 2004). Κατά την άποψή σας, πώς μπορούν να γίνουν οικονομικά ορθολογικότερα τέτοια έργα;

Το γεγονός αυτό αποτελεί έναν από τους λόγους για τους οποίους θεωρούμε ότι ένα σύγχρονο έργο-σύμβολο δεν πρέπει να έχει τεράστιο συμπληρωτικό όγκο αλλά να αποτελείται από πολλά τμήματα. Μέσα από μια τέτοια αντιμετώπιση το έργο κοστίζει λιγότερα χρήματα, με δεύτερο πλεονέκτημα το γεγονός ότι τα τμήματά του μοιράζονται και κατά συνέπεια αναδεικνύουν πολλές γειτονίες μιας πόλης. Έτσι θα υπάρχει και λιγότερη αντίδραση. Η αντίδραση βέβαια είναι φυσιολογική και αναμενόμενη σε όλες της κοινωνίες -ας μην ξεχνάμε τον Eiffel και τον πύργο του. Από όσο γνωρίζουμε μόνο στη Βρετανία υπάρχει γόνιμη κοινωνική συζήτηση για αρχιτεκτονικές επεμβάσεις δημόσιου χαρακτήρα.

■ -Η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία BMW παρουσίασε πρόσφατα το πρωτότυπο μοντέλο «GINA Light Concept», που είναι...υφασμάτινο. Ο 21ος αιώνας φαίνεται ότι φέρνει νέα κατασκευαστικά υλικά. Στο πεδίο των κατασκευών, πώς βλέπετε το μέλλον των υλικών ή της μεθοδολογίας σχεδιασμού και κατασκευών;

Λόγω του είδους της έρευνας με την οποία ασχολούμαστε, παρακολουθούμε από κοντά τις εξελίξεις στον τομέα των σύγχρονων υλικών και ειδικότερα των «έξυπνων» υλικών και διατάξεων. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια ραγδαία ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, οι οποίες διανύουν γρήγορα την πορεία τους προς τη μείωση του κόστους τους και προς την εφαρμογή τους στην κατασκευή κτιρίων (οι πρώτες εφαρμογές γίνονται σε αεροδιαστημική και ιατρική, έπειτα στο product design και τέλος στην αρχιτεκτονική). Λόγω της ερευνητικής μας κατεύθυνσης πιστεύουμε πως στο μέλλον θα έχουμε πιο ευέλικτα δομικά συστήματα, ελαφρύτερα και ανθεκτικότερα, καθώς και επικαλύψεις κτιρίων από σύνθετα υλικά τα οποία πέρα από το αισθητικό ενδιαφέρον θα συνδυάζουν υψηλές επιδόσεις μόνωσης και ενεργειακής απόδοσης σε μικρό πλάτος. Κατά συνέπεια θα υπάρχει και μια έντονη διαφοροποίηση στη μορφολογία η οποία θα ακολουθεί περισσότερο τα χαρακτηριστικά μιας εξελισσόμενης διαδικασίας.

■ -Πώς βλέπετε να διαμορφώνεται στις επόμενες δεκαετίες το αστικό τοπίο στην Ελλάδα και την Ευρώπη; Σε ποια «κλίμακα» θα σχεδιαστούν οι νέες πόλεις; Μεγάλα, μνημειακά έργα ή μικρότερα και λειτουργικότερα;

Οι σύγχρονες πόλεις «συγκεντρώνονται» και κατά τη γνώμη μας το Dubai αποτελεί το χαρακτηριστικό επίκαιρο παράδειγμα όπου πολλοί αρχιτέκτονες «εκπαιδεύονται». Οι νέες πόλεις σχεδιάζονται στην κατεύθυνση της επίδειξης μέσα όμως από τη διάσταση της βιωσιμότητας καθώς το ενεργειακό ισοζύγιο του αστικού χώρου πρέπει να βελτιωθεί, ιδιαίτερα με βάση τις εν δυνάμει κλιματολογικές αλλαγές. Στο απώτερο μέλλον πιστεύουμε και ελπίζουμε να ξαναγυρίσει η τάση σε μικρότερα έργα δομημένα με τη λογική του δικτύου, όπου υπάρχουν πολλά επίπεδα επικοινωνίας και οργάνωσης, χωρίς ιεραρχία αλλά με ικανότητα αυτοοργάνωσης.

■ -Με την ευκαιρία της Ολυμπιάδας του 2008, ξέσπασε στους κόλπους της παγκόσμιας αρχιτεκτονικής κοινότητας ένας αντίλογος σχετικά με το αν είναι ηθικά θεμιτό να σχεδιάζονται έργα κατά παραγγελία για «αυταρχικά» καθεστάτα, όπως αυτό της Κίνας. Ποια είναι η άποψή σας; Αν σας ζητούσαν να σχεδιάσετε ένα έργο για την Ολυμπιάδα του Πεκίνου θα το κάνατε;

Δεν είμαστε σίγουροι αν στην Κίνα η έννοια του απολυταρχικού κράτους έχει την ίδια σημασία που έχει στο δυτικό κόσμο. Αγνωστούς τον πολιτισμό της Κίνας και τη συλλογική κοινωνική αντίληψη που έχει για τα συστήματα διακυβέρνησης. Επί αυτού, είναι γνωστό ότι στους ανατολικούς πολιτισμούς η συλλογικότητα έχει μεγαλύτερη σημασία από την ατομικότητα, κατά συνέπεια ένα σύστημα

διακυβέρνησης που δρα συλλογικά και ωφελεί το σύνολο είναι καλό. Ο δυτικός παρεμβατισμός δεν περιορίζεται στην παγκοσμιοποίηση αλλά προχωράει στην επιβολή κουλτούρας και αξιών. Τα δυσάρεστα αποτελέσματα της επιβολής "εκδημοκρατισμού" τα βλέπουμε δυστυχώς στο Αφγανιστάν και το Ιράκ. Η κάθε χώρα κατά τη γνώμη μας πρέπει να ακολουθήσει τις δικές της πολιτικές ζυμώσεις για να εφαρμόσει ένα σταθερό και κοινωφελές πολιτικό σύστημα. Από την άλλη πλευρά οι σύγχρονες τεχνολογίες επικοινωνίας αναπόφευκτα δημιουργούν προσβάσεις σε όλα τα πολιτιστικά υπόβαθρα του πλανήτη μας οπότε και υπάρχουν αλληλο-επιρροές. Δε θεωρούμε ότι αυτό είναι κάτι αρνητικό καθώς βελτιώνει την κατανόηση μεταξύ των λαών και βοηθάει στην ειρηνική διαβίωση.

Στην ερώτηση αν θα το κάναμε, απαντάμε θετικά. Η Κίνα σήμερα προωθεί την πρωτοποριακή αρχιτεκτονική και έρευνα διεκδικώντας κυρίαρχη θέση. Σε κάθε περίπτωση όμως θα προσπαθούσαμε να μεταφράσουμε στοιχεία της δικής τους κουλτούρας σε κάτι που να διαβάζεται από όλους. Άλλωστε αυτό είναι και το πνεύμα των σύγχρονων ολυμπιακών αγώνων: η διάδοση της ιδιαίτερης κουλτούρας της χώρας διεξαγωγής στις υπόλοιπες. Έτσι απαιτείται ένα είδος «μέσου» (medium). Όπως άλλωστε είπε και ο McLuhan "the medium is the message."

■-Η βράβεισή σας στο "Europe 40 under 40" υπενθύμισε ότι υπάρχει μια νέα γενιά αξιόλογων αρχιτεκτόνων στην Ελλάδα. Κατά την άποψή σας, πώς πρέπει να υποστηριχθεί/αναδειχτεί αυτή η νέα γενιά, ξεκινώντας από το πανεπιστήμιο και φτάνοντας μέχρι την παραγωγή;

Με δεδομένο το γεγονός ότι ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός είναι μια δυναμική διαδικασία που επηρεάζει το περιβάλλον που ζούμε θα πρέπει το πανεπιστήμιο εκτός από την εκπαίδευση των νέων αρχιτεκτόνων, να κάνει ένα μεγάλο άνοιγμα προς την ευρύτερη κοινωνία με σκοπό την ενημέρωση και εκπαίδευση των πολιτών σε θέματα αρχιτεκτονικής, κυρίως επάνω στις σύγχρονες τάσεις που κυριαρχούν σε παγκόσμιο επίπεδο, τόσο ακαδημαϊκά όσο και επαγγελματικά. Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, συγγενείς φορείς όπως το ΤΕΕ και ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων, θα μπορούσαν σε συνεργασία με το πανεπιστήμιο να διοργανώνουν σε ετήσια βάση εκδηλώσεις στις οποίες οι φοιτητές θα έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν δουλειές τους, τόσο σε επαγγελματίες που θα τους δώσουν feedback σε επίπεδο εφαρμογής, όσο και σε ένα κοινό που πιθανότατα θα απαρτίζεται από μελλοντικούς πελάτες. Καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι φοιτητικές δουλειές καταφέρνουν να ξεπεράσουν σε δημιουργικότητα και φαντασία την πραγματικότητα που ισχύει στο εφαρμοσμένο έργο, θα πρέπει ήδη μέσα από το

πανεπιστήμιο να τους δοθεί η ευκαιρία να καταλάβουν ότι ακόμα και τα πιο ευφάνταστα σχέδια δεν είναι απαραίτητα ουτοπικά αλλά χρειάζεται μια συλλογική, πολυ-επιστημονική προσπάθεια για τη υλοποίησή τους.

■-Όταν αποφασίζετε να συμμετάσχετε σε έναν διαγωνισμό για κάποιο έργο, πώς εμπνέεστε; Υπάρχει κάποιο προσωπικό «τρικ» ή συνήθεια, που εμπνέει τις ιδέες και τη μετουσίωσή τους σε πράξη;

Κάθε σχεδιαστική ιδέα, κάθε εμπνευση, για να πετύχει χρειάζεται την υποστήριξη μιας καλά δοκιμασμένης μεθοδολογίας. Η δική μας μεθοδολογία βασίζεται αφενός στην ένταση του παράγοντα χρόνου, που επηρεάζει συνεχώς τη σχέση του χώρου με την ανθρώπινη δραστηριότητα, και αφετέρου στην έρευνα που έχουμε κάνει, ο καθένας στον δικό του τομέα ειδίκευσης. Στη συνέχεια η μεθοδολογία αυτή διανθίζεται κατά περίπτωση δημιουργώντας μια πρόταση με το δικό της χαρακτήρα. Αναλυτικότερα, πέρα από την αναζήτηση σε λειτουργικό και αισθητικό επίπεδο, δίνουμε ιδιαίτερο βάρος στην επικοινωνιακή διάσταση του χώρου με τον άνθρωπο. Σε συνδυασμό με τις εναλλαγές των αναγκών στο χρόνο προκύπτει ένα δυναμικό κτιριολογικό πρόγραμμα που επιλύεται με γνώμονα την προσαρμοστικότητα και τη χρήση στοιχείων χωρικής και αντιληπτικής μεταβλητότητας. Πιστεύουμε ότι έτσι έχουμε μια ολιστική αρχιτεκτονική παρέμβαση.

■-Στην περίπτωση του συγκεκριμένου διαγωνισμού, πώς προσεγγίσατε το έργο και σε ποια σημεία πιστεύετε ότι ξεχώρισε η πρότασή σας, αποσπώντας τελικά το βραβείο;

Το "Europe 40 under 40 Architecture Awards" δεν αποτελεί ένα διαγωνισμό ιδεών αλλά ένα διαγωνισμό όπου οι συμμετέχοντες κρίνονται από δικά τους έργα. Εμείς συμμετείχαμε με τη μελέτη "Dream of B" για την αναβάθμιση του Β' Συγκροτήματος του Φιλανθρωπικού Σωματίου "Άσυλο του Παιδιού" στη Θεσσαλονίκη. Στο συγκεκριμένο θέμα ακολουθήσαμε την πρακτική που περιγράψαμε πριν, ενσωματώνοντας σε αυτήν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που απαιτεί μια σχολική εγκατάσταση: άνεση και ασφάλεια για την απρόσκοπτη διεξαγωγή των μαθητικών δραστηριοτήτων, ερεθίσματα και ελκυστικό περιβάλλον για τη δραστηριοποίηση των μαθητών αλλά και του προσωπικού, και τέλος, ευέλικτη οργάνωση και ρευστότητα για την εύκολη προσαρμογή σε μια πληθώρα αλλαγών -κλιματολογικών, οργανωτικών, κ.ά.- που απαιτούν διαφορετική χωροθέτηση και εσωτερική διάταξη για κάθε χρήση σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Στόχος μας ήταν να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον με τη δυνατότητα υποβολής και ευελιξίας που προσφέρει μια

θεατρική σκηνή που αλληλεπιδρά με τους χρήστες της. Η πρόταση κατάφερε να ικανοποιήσει όλους τους στόχους που θέσαμε και να εκπληρώσει τη διττή υπόσταση ενός χώρου σταθερότητας και ενός χώρου έμπνευσης και μάθησης που διατηρείται ενδιαφέρον και μεταβάλλεται εύκολα.

■-Αρχιτεκτονικά, υπάρχει κάποια περιοχή της Ελλάδας, που θεωρείτε ότι μπορεί να αποτελέσει πρότυπο, όχι μόνο εντός, αλλά και εκτός συνόρων;

Όλη η Ελλάδα διέπεται από τις ίδιες διατάξεις και πρακτικές που δημιουργούν ένα ενιαίο σύνολο. Μόνο οι προστατευόμενες περιοχές διαφέρουν αλλά και εκεί απλά διατηρείται η ιστορική όψη. Υπάρχουν πολλές προνομιούχες τοποθεσίες στη χώρα μας που θα μπορούσαν να δώσουν πρότυπη αρχιτεκτονική και μάλιστα με οικολογικό χαρακτήρα. Δυστυχώς δεν φαίνεται μια τέτοια εξέλιξη στο προσεχές μέλλον καθώς υπάρχει υψηλός κρατικός παρεμβατισμός και γραφειοκρατία με αποτέλεσμα τέτοιες προτάσεις να λείπουν από το συνηθισμένο πλαίσιο.

■-Ποιο είναι το προσωπικό αρχιτεκτονικό σας «Πιστεύω»;

Προσαρμοστικότητα και βιωσιμότητα. Ακολουθώντας την περίφημη ρήση του Δαρβίνου πως "το είδος που προσαρμόζεται θα επιβιώσει και θα υπερισχύσει έναντι των άλλων" πιστεύουμε ότι το ίδιο πρέπει να ισχύει και στη σύγχρονη αρχιτεκτονική.

■-Όπως είχε δηλώσει κάποτε ο Αλέξανδρος Τομπάζης, για να θεωρείται κάποιος αρχιτέκτονας, πρέπει να είναι όχι μόνο καλλιτέχνης, αλλά και πολίτης. Πράγματι, ο αρχιτέκτονας «πατάει» στην επιστήμη, την τέχνη, την κοινωνία. Εσείς, σε ποια από τις τρεις περιοχές «πατάτε» πιο σταθερά;

Στην Αμερική λένε πως για να γίνεις καλός αρχιτέκτονας πρέπει να είσαι γνώστης πολλών τεχνών αλλά άριστος σε καμία (jack of all trades, master of none). Συμφωνούμε απόλυτα. Ο αρχιτέκτονας πρέπει να γνωρίζει όλα τα πεδία, ώστε να αναγνωρίζει μοντέλα και καταστάσεις, να συμβολίζει και να επικοινωνεί, να μεταφράζει και να χρησιμοποιεί, να χτίζει και να συντηρεί. Επειδή όμως δεν είναι δυνατό να είναι κάποιος απόλυτα ισοβαρής, θα λέγαμε ότι η περιοχή που είμαστε πιο καταρτισμένοι και θεωρούμε ως το μέσο πραγμάτωσης των επιθυμιών μας είναι η τεχνολογία. Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει θαύματα που άνοιξαν το δρόμο για νέες μορφολογίες, γεγονότα και βιώματα. Η τεχνολογία είναι το μέσο για να σχεδιάζουν οι αρχιτέκτονες όχι μόνο κελύφη αλλά πολύ περισσότερο τις εμπειρίες μέσα και γύρω από αυτά. ■

Ναι [θα σχεδιάζαμε κάτι για τους Ολυμπιακούς του Πεκίνου]. Η Κίνα σήμερα προωθεί την πρωτοποριακή αρχιτεκτονική και έρευνα, διεκδικώντας κυρίαρχη θέση

Φορείς όπως το ΤΕΕ και ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων θα μπορούσαν, σε συνεργασία με το πανεπιστήμιο, να διοργανώνουν σε ετήσια βάση εκδηλώσεις στις οποίες οι φοιτητές θα έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν δουλειές τους, τόσο σε επαγγελματίες που θα τους δώσουν feedback σε επίπεδο εφαρμογής, όσο και σε ένα κοινό που πιθανότατα θα απαρτίζεται από μελλοντικούς πελάτες

Υπάρχουν πολλές προνομιούχες τοποθεσίες στην Ελλάδα, που θα μπορούσαν να δώσουν πρότυπη αρχιτεκτονική και μάλιστα με οικολογικό χαρακτήρα. Δυστυχώς δεν φαίνεται μια τέτοια εξέλιξη στο προσεχές μέλλον καθώς υπάρχει υψηλός κρατικός παρεμβατισμός και γραφειοκρατία